

คู่มือการปฏิบัติงาน

จัดซื้อจัดจ้าง

โดยวิธีเฉพาะเจาะจง

ของกลุ่มงานพัสดุ

สำนักบริหารกลาง

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คำนำ

ด้วยพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๐ และได้มีการออกกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๐ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ต้องถือปฏิบัติ โดยได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐให้เป็นมาตรฐานกลาง ส่งเสริมการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐมีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ มีประสิทธิภาพเป็นมาตรฐานเดียวกัน และมีกระบวนการตรวจสอบที่ชัดเจน ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการทุจริตในภาครัฐได้ในอีกทางหนึ่ง

เนื่องจากบริบทเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐเปลี่ยนแปลงไป กลุ่มงานพัสดุ สำนักบริหารกลาง สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้าง จึงดำเนินการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานจัดซื้อจัดจ้าง โดยวิธีเฉพาะเจาะจง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และยังเป็นประโยชน์กับผู้ปฏิบัติงานแทนหรือผู้บังคับบัญชาในการกำกับติดตามผลการปฏิบัติงาน ต่อไป

กลุ่มงานพัสดุ

สำนักบริหารกลาง

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คู่มือการปฏิบัติงานจัดซื้อจัดจ้าง โดยวิธีเฉพาะเจาะจง

๑. ความเป็นมา

ด้วยพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีผลบังคับใช้ในวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๐ และได้มีการออกกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีผลบังคับใช้ในวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๐ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ต้องถือปฏิบัติ โดยมีหลักการเหตุผลเพื่อให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐมีกรอบการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยการกำหนดมาตรฐานกลางเพื่อให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งนำไปใช้เป็นหลักปฏิบัติ มุ่งเน้นการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนให้มากที่สุดเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐมีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งเป็นการสร้างความโปร่งใสในกระบวนการการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ รวมทั้งมีการกำหนดโทษทางอาญากับเจ้าหน้าที่หรือผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ ต้องระวางโทษ ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ มีประสิทธิภาพ เป็นมาตรฐานเดียวกัน เกิดความโปร่งใส และมีกระบวนการตรวจสอบที่ชัดเจน ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการทุจริตในภาครัฐได้ในอีกทางหนึ่ง อันจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นให้กับสาธารณชนและก่อให้เกิดผลดีกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีเฉพาะเจาะจงของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นทิศทางเดียวกัน จึงได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีเฉพาะเจาะจง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และยังเป็นประโยชน์กับผู้ปฏิบัติงานแทนหรือผู้บังคับบัญชาในการตรวจสอบกำกับติดตามผลการปฏิบัติงาน ต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๑. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดรรวมทั้งบุคลากรและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการ ขั้นตอนการดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ กฎกระทรวงและระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ ตลอดจนหนังสือเวียนที่เกี่ยวข้อง และสามารถนำคู่มือมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ สะดวกรวดเร็ว เกิดความคุ้มค่า

๒. เมื่อมีการแต่งตั้งหรือโยกย้ายเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ที่สามารถปฏิบัติงานแทนกันได้ลดระยะเวลาในการสอนงาน และลดความผิดพลาดในการดำเนินงาน

๓. ผู้บังคับบัญชาสามารถติดตามผลการปฏิบัติงาน กำกับดูแล และสอบทานการปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

๓. ขอบเขต

คู่มือนี้จะกล่าวถึงขั้นตอนและวิธีการจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีเฉพาะเจาะจง

๔. กฎหมายและระเบียบการบริหารพัสดุ

๔.๑ พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐

๔.๒ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐

๔.๓ กฎกระทรวงและหนังสือเวียนที่เกี่ยวข้อง

๕. คำนิยาม

“การจัดซื้อจัดจ้าง” หมายความว่า การดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุโดย

(๑) ซื้อ (๒) จ้าง (๓) เช่า (๔) แลกเปลี่ยน (๕) โดยนิติกรรมอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“พัสดุ” หมายความว่า สินค้า งานบริการ งานก่อสร้าง งานจ้างที่ปรึกษาและงานจ้าง

ออกแบบหรือควบคุมงานก่อสร้าง รวมทั้งการดำเนินการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“สินค้า” หมายความว่า วัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง และทรัพย์สินอื่นใด รวมทั้งงานบริการที่รวมอยู่ในสินค้านั้นด้วย แต่มูลค่าของงานบริการต้องไม่สูงกว่ามูลค่าของสินค้านั้น

“งานบริการ” หมายความว่า งานจ้างบริการ งานจ้างเหมาบริการ งานจ้างทำของและการรับขนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จากบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล

แต่ไม่หมายความรวมถึงการจ้างลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ การรับขนในการเดินทางไปราชการหรือไปปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐ งานจ้างที่ปรึกษา งานจ้างออกแบบหรือควบคุมงานก่อสร้าง และการจ้างแรงงานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

“การบริหารพัสดุ” หมายความว่า การเก็บ การบันทึก การเบิกจ่าย การยืม การตรวจสอบ การบำรุงรักษา และการจำหน่ายพัสดุ

“ราคากลาง” หมายความว่า ราคาเพื่อใช้เป็นฐานสำหรับเปรียบเทียบราคาที่ยื่นข้อเสนอได้ ยื่นเสนอไว้ซึ่งสามารถจัดซื้อจัดจ้างได้จริงตามลำดับ ดังต่อไปนี้

(๑) ราคาที่ได้มาจากการคำนวณตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการราคากลางกำหนด

(๒) ราคาที่ได้มาตามฐานข้อมูลราคาอ้างอิงของพัสดุที่กรมบัญชีกลางจัดทำ

(๓) ราคามาตรฐานที่สำนักงบประมาณหรือหน่วยงานกลางอื่นกำหนด

(๔) ราคาที่ได้มาจากการสืบราคาจากท้องตลาด

(๕) ราคาที่เคยซื้อหรือจ้างหลังสุดภายในระยะเวลาสองปีงบประมาณ

(๖) ราคาอื่นใดตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐนั้น ๆ

ในกรณีที่มีราคาตาม (๑) ให้ใช้ราคาตาม (๑) ก่อน ในกรณีที่ไม่มีราคาตาม (๑) แต่มีราคาตาม (๒) หรือ (๓) ให้ใช้ราคาตาม (๒) หรือ (๓) ก่อน โดยจะใช้ราคาใดตาม (๒) หรือ (๓) ให้คำนึงถึงประโยชน์ของหน่วยงานของรัฐเป็นสำคัญ ในกรณีที่ไม่มีราคาตาม (๑) (๒) และ (๓) ให้ใช้ราคาตาม (๔) (๕) หรือ (๖) โดยจะใช้ราคาใดตาม (๔) (๕) หรือ (๖) ให้คำนึงถึงประโยชน์ของหน่วยงานของรัฐเป็นสำคัญ

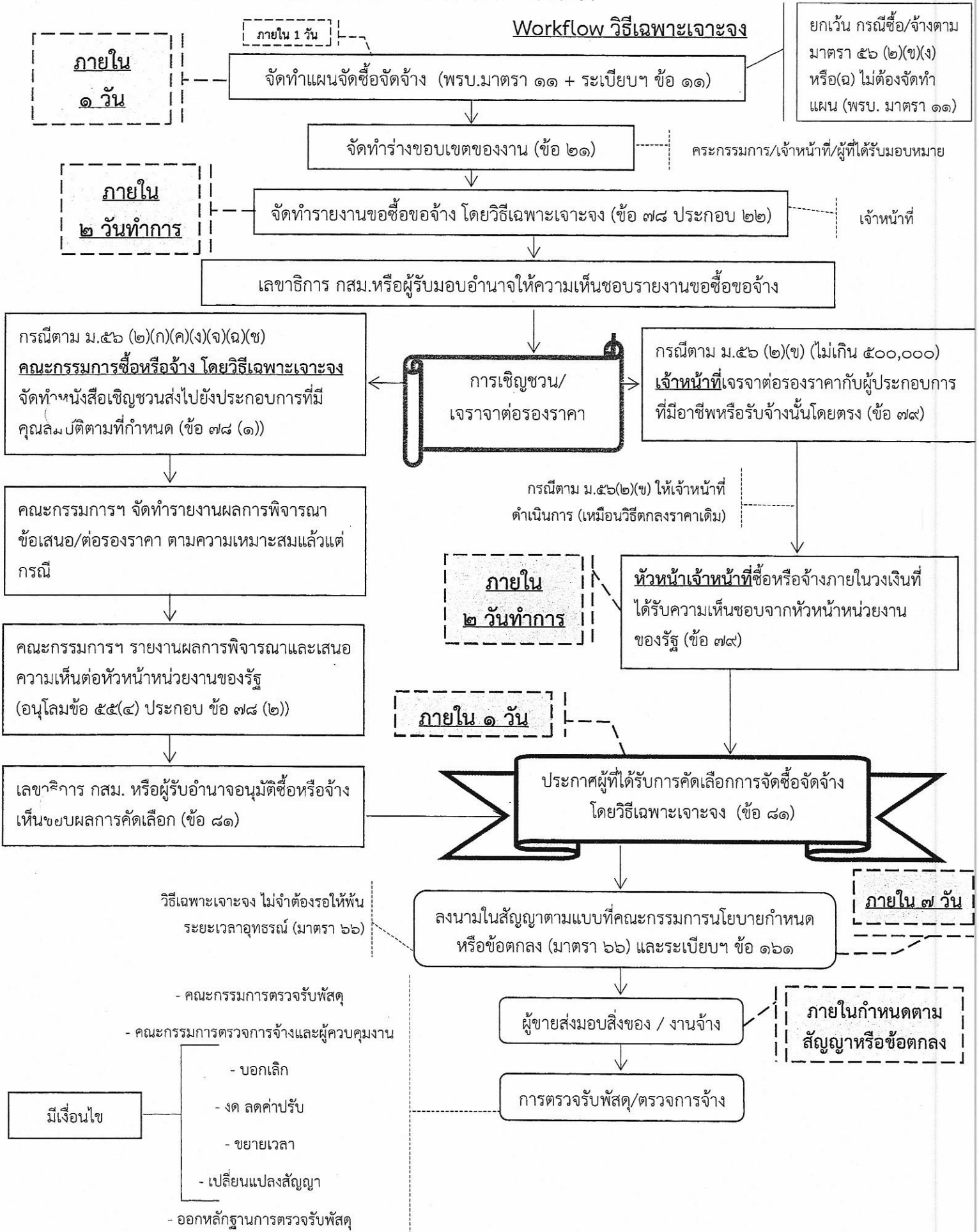
“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ องค์การมหาชน องค์การอิสระ องค์การตามรัฐธรรมนูญ หน่วยงานตุลาการของศาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ หน่วยงานสังกัดรัฐสภาหรือในกำกับของรัฐสภา หน่วยงานอิสระของรัฐ และหน่วยงานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“เจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้มีอำนาจให้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐ

“หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งในหน่วยงานของรัฐขององค์กรอิสระ หมายถึง เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง เลขาธิการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

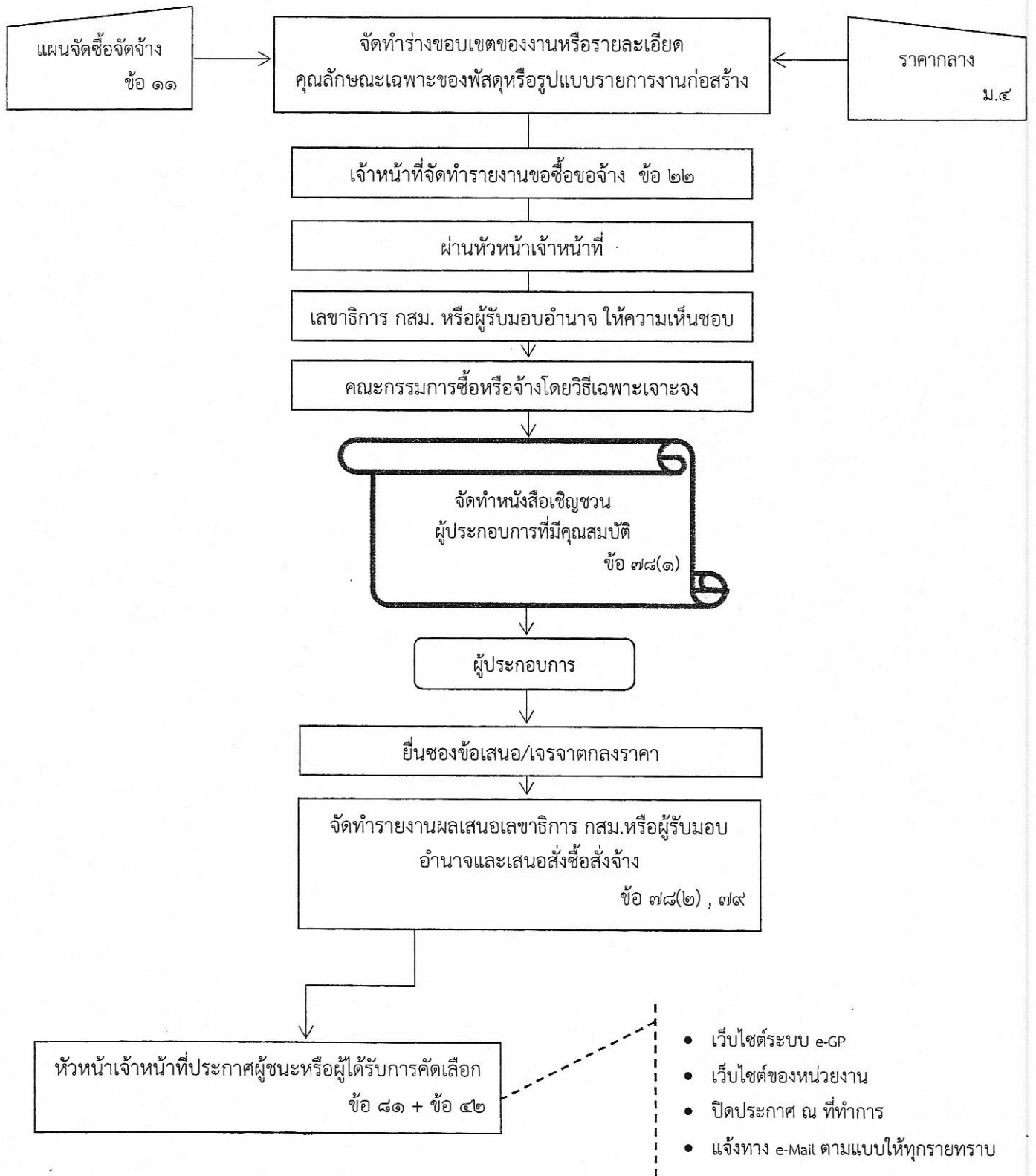
“หัวหน้าเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าสายงานซึ่งปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างหรือการบริหารพัสดุตามที่กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐนั้นกำหนด หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าหน่วยงานของรัฐให้เป็นหัวหน้าเจ้าหน้าที่

๖. ขั้นตอนและกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างวิธีเฉพาะเจาะจง

๖.๑ ขั้นตอนดำเนินการตามระเบียบ

(๑) การซื้อหรือการจ้างตามมาตรา ๕๖ (๑) (ก) (ค) (ง) (ฉ) (ช) และ (ซ)

เมื่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐให้ความเห็นขอรายงานขอซื้อขอจ้างตามข้อ ๒๒ แล้วให้คณะกรรมการซื้อหรือจ้างโดยวิธีเฉพาะเจาะจง ดำเนินการจัดทำหนังสือเชิญชวนผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่หน่วยงานของรัฐกำหนดรายใดรายหนึ่งให้เข้ายื่นข้อเสนอหรือให้เข้ามาเจรจาต่อรองราคา โดยให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

เงื่อนไขการจัดซื้อจัดจ้าง	หน้าที่ของคณะกรรมการซื้อหรือจ้างโดยวิธีเฉพาะเจาะจง
<p>กรณีตามมาตรา ๕๖ (๒) (ก)</p> <p>(๑) ใช้วิธีประกาศเชิญชวนทั่วไปและวิธีคัดเลือกแล้ว</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีผู้ยื่นข้อเสนอ - ข้อเสนอไม่ได้รับการคัดเลือก <p>(๒) ใช้วิธีคัดเลือกแล้ว</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีผู้ยื่นข้อเสนอ - ข้อเสนอไม่ได้รับการคัดเลือก	<p>ข้อ ๗๘ (๑) (ก)</p> <p>ให้เชิญผู้ประกอบการที่มีอาชีพขายหรือรับจ้างนั้นโดยตรง หรือจากผู้ยื่นข้อเสนอในการใช้วิธีประกาศเชิญชวนทั่วไป หรือวิธีคัดเลือกซึ่งถูกยกเลิกไป (ถ้ามี) ให้มายื่นเสนอราคา หากเห็นว่า ผู้ประกอบการรายที่เห็นสมควรซื้อหรือจ้าง เสนอราคาสูงกว่าราคาในท้องตลาด หรือราคาที่ประมาณได้ หรือราคาที่คณะกรรมการเห็นสมควรให้ต่อรองราคาลงเท่าที่จะทำได้</p>
<p>กรณีตามมาตรา ๕๖ (๒) (ค)</p> <p>ผู้ประกอบการที่มีคุณสมบัติโดยตรงเพียงรายเดียว หรือ ผู้ประกอบการซึ่งเป็นตัวแทนจำหน่ายหรือ ตัวแทนผู้ให้บริการขอด้วยกฎหมายเพียงรายเดียว ในประเทศและไม่มีพัสดุอื่นที่จะใช้ทดแทนได้</p>	<p>ข้อ ๗๘ (๑) (ข)</p> <p>ให้เชิญผู้ประกอบการที่มีอาชีพขาย หรือรับจ้างนั้นโดยตรง มายื่นเสนอราคา หากเห็นว่าราคาที่เสนอนั้นสูงกว่าราคา ในท้องถิ่น หรือราคาที่ประมาณได้ หรือราคาที่ คณะกรรมการเห็นสมควร ให้ต่อรองราคาลงเท่าที่จะทำได้</p>
<p>กรณีตามมาตรา ๕๖ (๒) (ง)</p> <p>มีความจำเป็นต้องใช้พัสดุโดยฉุกเฉินเนื่องจาก อุบัติเหตุหรือภัยธรรมชาติหรือโรคติดต่อและการ จัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีประกาศเชิญชวนทั่วไป หรือวิธี คัดเลือกอาจก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรง</p>	<p>ข้อ ๗๘ (๑) (ข)</p> <p>ให้เชิญผู้ประกอบการที่มีอาชีพขายหรือรับจ้างนั้นโดยตรง มายื่นเสนอราคา หากเห็นว่าราคาที่เสนอนั้นยังสูงกว่าราคา ในท้องถิ่น หรือราคาที่ประมาณได้ หรือราคาที่ คณะกรรมการเห็นสมควร ให้ต่อรองราคาลงเท่าที่จะทำได้</p>
<p>กรณีตามมาตรา ๕๖ (๒) (จ)</p> <p>เป็นพัสดุที่เกี่ยวข้องกับพัสดุที่ได้จัดซื้อจัดจ้าง ไว้ก่อนแล้ว และมีความจำเป็นต้องจัดซื้อจัดจ้าง เพิ่มเติม โดยมูลค่าของพัสดุที่ได้จัดซื้อจัดจ้าง เพิ่มเติมจะต้องไม่สูงกว่าพัสดุที่ได้จัดซื้อจัดจ้าง ไว้ก่อนแล้ว</p>	<p>ข้อ ๗๘ (๑) (ค)</p> <p>ให้เจรจากับผู้ประกอบการรายเดิมตามสัญญาหรือข้อตกลง ยังไม่สิ้นสุดระยะเวลาส่งมอบ เพื่อขอให้มีการซื้อหรือจ้าง ตามรายละเอียดและราคาที่ต่ำกว่าหรือราคาเดิมภายใต้ เงื่อนไขเดิม โดยค่านึงถึงราคาต่อหน่วยตามสัญญาเดิม (ถ้ามี) เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงานของรัฐ</p>

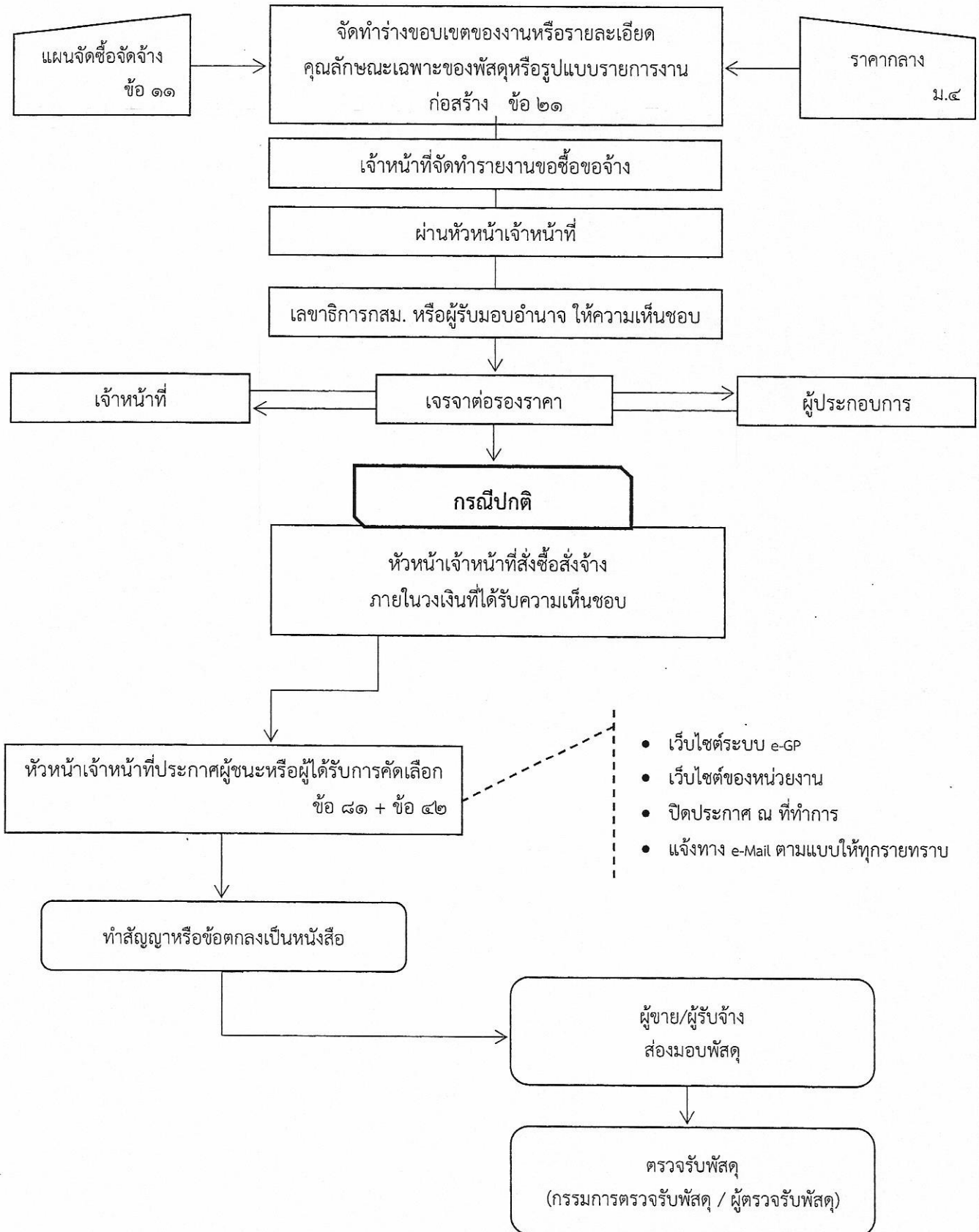

เงื่อนไขการจัดซื้อจัดจ้าง	หน้าที่ของคณะกรรมการซื้อหรือจ้างโดยวิธีเฉพาะเจาะจง
กรณีตามมาตรา ๕๖ (๒) (ฉ) เป็นพัสดุที่จะขายทอดตลาด โดยหน่วยงานของรัฐ องค์การระหว่างประเทศ หรือหน่วยงานของ ต่างประเทศ	ข้อ ๗๘ (๑) (ง) ให้ดำเนินการโดยวิธีเจรจาตกลงราคา
กรณีตามมาตรา ๕๖ (๒) (ข) ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ซึ่งจำเป็นต้องซื้อเฉพาะแห่ง	ข้อ ๗๘ (๑) (จ) ให้เชิญเจ้าของที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างโดยตรงมาเสนอราคา หากเห็นว่าราคาที่เสนอนั้นยังสูงกว่าราคาในท้องตลาด หรือราคาที่คณะกรรมการเห็นสมควรให้ต่อรองราคาเท่าที่ จะทำได้

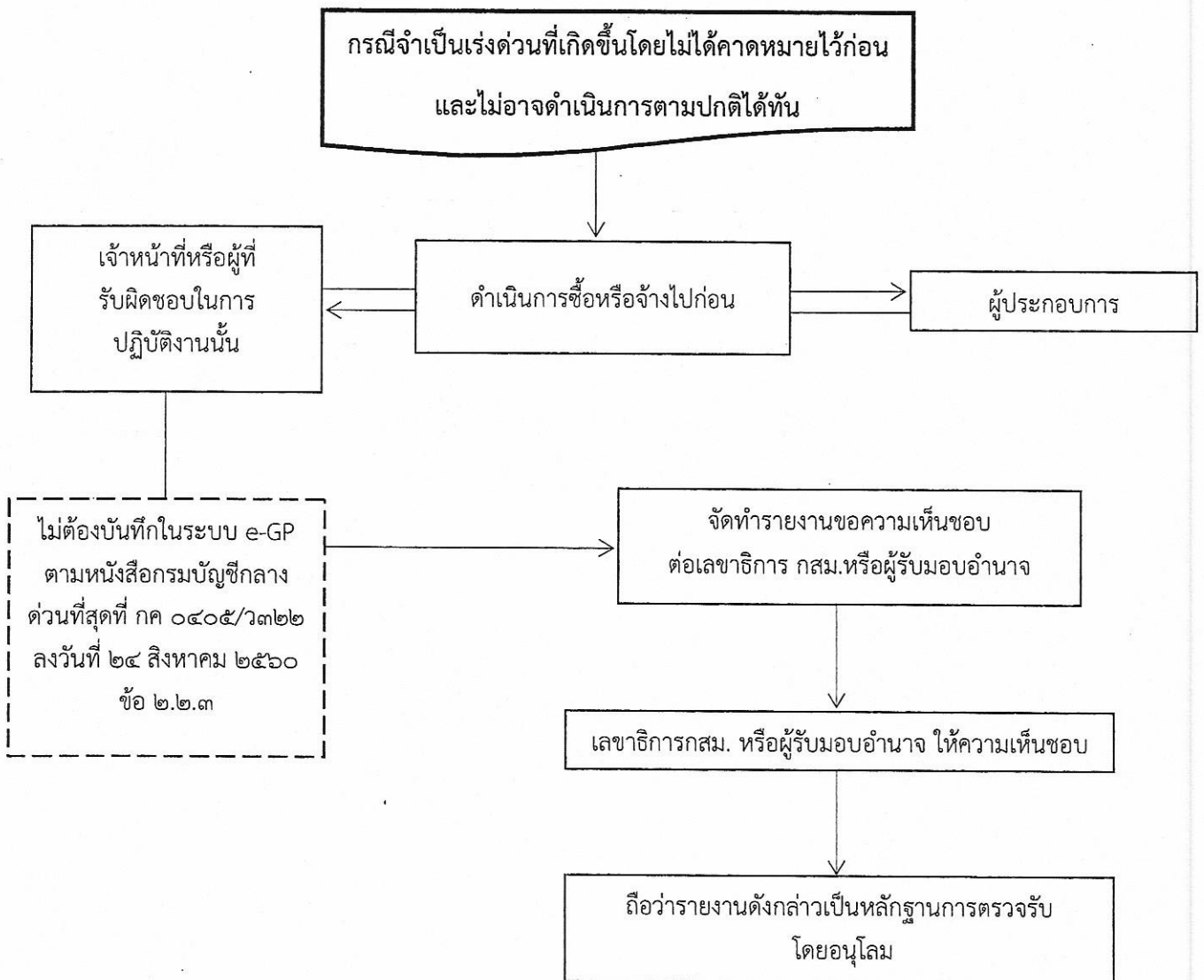
(๒) การซื้อหรือจ้างตามมาตรา ๕๖ (๒) (ข)

กฎกระทรวงกำหนดวงเงินสำหรับการจัดซื้อจัดจ้างสินค้า งานบริการ หรืองานก่อสร้างที่มีการผลิตจำหน่าย ก่อสร้าง หรือให้บริการทั่วไป และมีวงเงินในการจัดซื้อจัดจ้างครั้งหนึ่งไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ให้ใช้วิธีเฉพาะเจาะจง

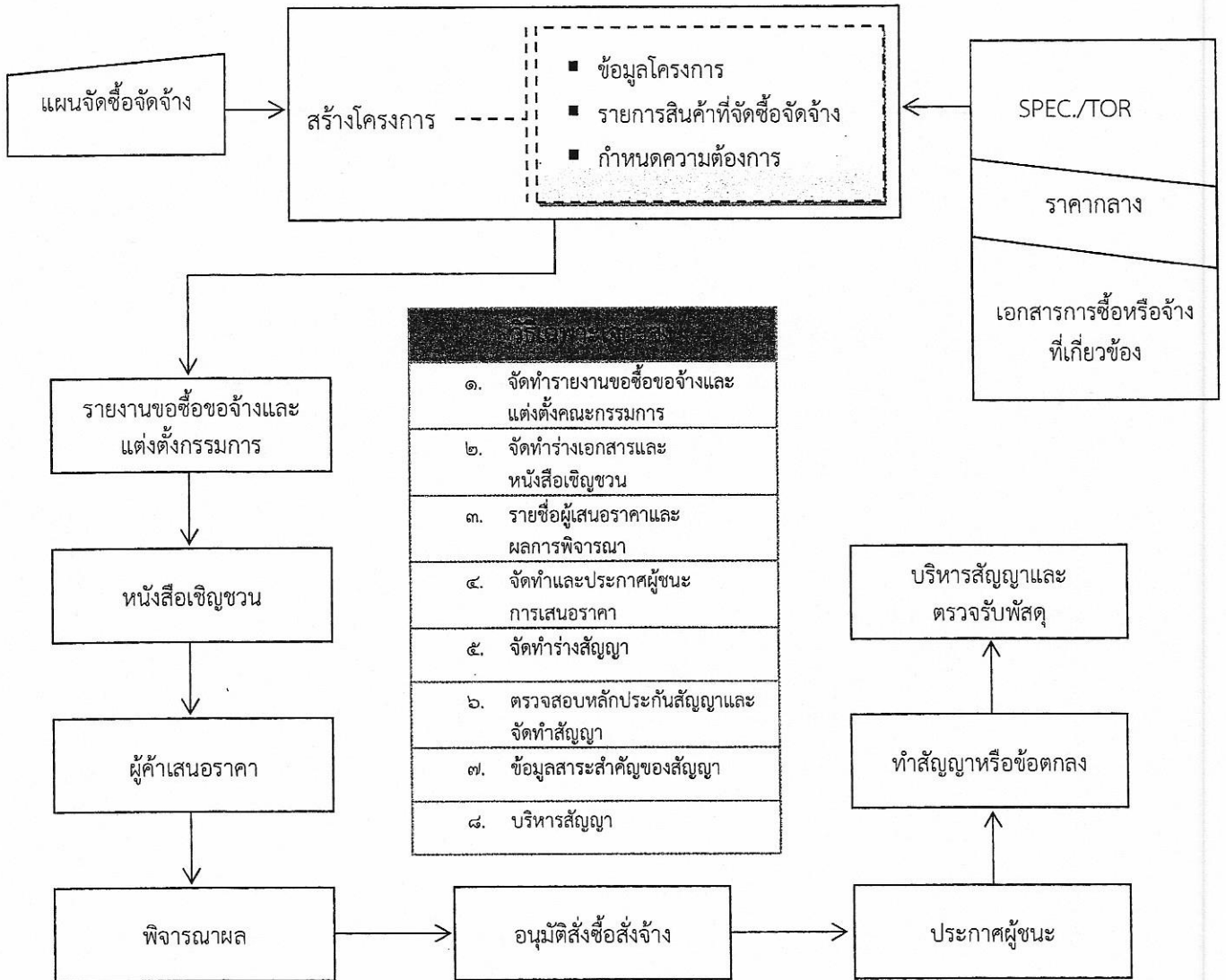
(๒.๑) กรณีการซื้อหรือจ้างตามมาตรา ๕๖ (๒) (ข) ดำเนินการตามระเบียบข้อ ๗๙ วรรคหนึ่ง

(๒.๒) กรณีจำเป็นเร่งด่วนที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดหมายไว้ก่อน และไม่อาจดำเนินการตามปกติได้ทันที สามารถดำเนินการตามระเบียบข้อ ๗๙ วรรคสอง ได้ดังนี้

(๓) ภาพรวมการจัดซื้อจัดจ้างและการดำเนินการในระบบ e-GP

อนึ่ง ตามคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้มีคำสั่ง ที่ ๑๐๕/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๑ และคำสั่งที่ ๑๐๖/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๑ มอบอำนาจให้รองเลขาธิการ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (นางสาวรตญา กอบศิริกาญจน์) มีอำนาจในการดำเนินการเกี่ยวกับการ ดำเนินการจัดซื้อ จ้าง เช่า ควบคุม จำหน่าย และลงนามในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อดำเนินการดังกล่าว ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วย การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยให้มีอำนาจการสั่งซื้อ จ้าง เช่า ควบคุม จำหน่าย และทำสัญญาภายในวงเงินงบประมาณไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท